

Publicații

- IMPACTUL MIGRAȚIEI PĂRINȚILOR PLECAȚI LA MUNCĂ ÎN STRĂINĂTATE ASUPRA COPIILOR RĂMAȘI ACASĂ/ THE IMPACT OF PARENTS' MIGRATION ON CHILDREN LEFT BEHIND (Articol trimis spre publicare în cadrul conferinței internaționale GIDNI 2, ce se va desfășura la Târgu Mureș în perioada 28-29 mai a.c. Articolul va fi publicat în volumul ce va fi trimis pentru indexare ISI)

THE IMPACT OF PARENTS' MIGRATION ON CHILDREN LEFT BEHIND

Loredana- Florentina Cătărașu, PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

ABSTRACT: Opening the borders and the poor Romanian economy made more and more families have chosen to look for jobs abroad. The abandonment of one or both parents has become a social phenomenon. Parents' migration have a big impact on the family's functioning especially on children. Once gone, the relationship between children and their migrant parents change substantially. The absence of the parents generate a big lack of affection, love, educational structures in the children's development. The family builds the models in child's life. Being private of parental affection, left in the supervision of inappropriate people has a big impact on developing the abandonment feeling and further, as a result, generating delinquency problems. Considering the high amplitude of the phenomenon and the deep impact it has on children's behavior, this article presents the migration from a couple of points of view, as well as its new approaches. We can also distinguish a new consequence of the phenomenon- high rates of delinquency among children left behind by their migrant parents. The following article discusses the causes of this problem with the focus held on the migration effects, the evolution of it and on the educational role that the transnational family should have.

KEYWORDS: migration; phenomenon; transnational family; children; juvenile delinquency.

Introducere

Acest articol face o introducere în spațiul migrației, punând accent pe importanța fizică a părinților emigranți în viața copiilor, pe atenția și grija familială pe care părinții ar putea-o oferi fiind prezenți alături de copiii lor. Articolul tratează perspective teoretice ale familiei transnaționale. Totodată, abordează o problemă actuală a migrației românilor și anume delincvența juvenilă în rândul copiilor rămași fără supravegherea unuia sau ambilor părinți. Articolul prezintă modul în care migrația părinților schimbă dinamica relației părinte-copil.

La momentul actual, migrația este văzută ca un fenomen social în România, care afectează în principal copiii rămași acasă, care au unul sau ambii părinți plecați la muncă în străinătate.

Migrația forței de muncă a românilor în Europa se produce imediat după căderea regimului comunist, începând cu anul '90. Deschiderea granițelor țării, aderarea României la Uniunea Europeană, economia scăzută, „liberalizarea accesului la piața muncii în 2014”(Beciu, 2014: 235), determină tot mai mulți români să migreze în căutarea unui trai mai bun în țările Uniunii Europene. Plecarea unuia sau ambilor părinți dintr-o familie la muncă în străinătate, se creionează ca un fenomen social. Acest fenomen capătă o amploare și mai mare în zonele mai sărace ale țării, unde întregi comunități migrează lăsând în urmă un număr foarte mare de copii. Migrația este deseori văzută ca o cale de a scăpa de sărăcie, observăm acest lucru în jurul nostru, în familiile noastre, în mediul în care lucrăm sau în vecinătate.

Migrația reprezintă un mijloc de a opta pentru un standard de viață mai bun, atât pentru cei care migrează, cât și pentru membrii familiei rămași acasă. Cu toate acestea, realitatea migrației de astăzi ridică provocări serioase pentru familie și membrii acesteia. Copiii fiind cei mai afectați în urma migrației, prin separarea de unul sau ambii părinți. În urma plecării părinților la muncă în străinătate, comportamentul copiilor se schimbă. Migrarea părinților, determină o serie de schimbări negative asupra funcționalității familiilor afectate de acest fenomen, și în mod special asupra copiilor rămași acasă. Astfel, apar multe cazuri de comportamente delincvente în rândul minorilor. În prezent, specialiștii trag un semnal de alarmă asupra gravității acestui fenomen, migrația părinților fiind văzută ca o problemă socială a prezentului.

Rolul familiei în protecția și educația copiilor

În perioada copilăriei este greu să știi ce este bine, ce este rău, ce ai voie să faci și ce nu ai voie să faci. De aceea există familia. Familia influențează, formează și modelează persoana umană, ea contribuie la formarea copiilor ca viitori adulți. Familia constituie unul

dintre cele mai complexe micro sisteme sociale, este modelul pe care copilul îl vede încă de la naștere, după care se formează și de care are nevoie toată copilăria. Întreaga dezvoltare a umanității este legată de constituirea și evoluția formelor de colectivitate umană, „dintre care, una dintre verigile sociale cele mai importante și mai vechi în asigurarea continuității și afirmării depline a ființei umane o reprezintă familia” (Irimescu, 2011: 1).

De multe ori fie că ne place sau nu, trebuie să ne bucurăm că avem părinții aproape. Mulți nu au această șansă, motiv pentru care familia trebuie să fie văzută ca un mediu de formare pentru copii, nu ca o îngrădire a libertății acestora. Familia reprezintă „laboratorul” în care oamenii, membrii societății, se formează și își petrec o parte importantă a vieții lor. Este „cadru în care se transmit valori și norme sociale” (Răduț, 2009: 32- 33) este instituția ce-și pune amprenta de neînlocuit asupra formării personalității oamenilor, asupra modului de raportare a acestora la ei înșiși, la semenii lor, la societate în ansamblul ei. Este cea dintâi formă de colectivitate pe care omul o cunoaște imediat după naștere, de aceea impactul pe care îl are este semnificativ pentru fiecare.

Iolanda și Nicolae Mitrofan (1991: 111) consideră familia o „matrice genetică în care se plămădesc modelele primelor relații umane, ale primelor relații cu sex opus, primele comunicări și atitudini fundamentale față de semenii și de viață”.

Așadar, familia este și rămâne de-a lungul întregii existențe sursa primordială a satisfacerii nevoilor emoționale, de dragoste, de siguranță, de afiliere socială, de respect față de sine. Sentimentul de securitate și împlinire afectivă pe care îl poate crea conviețuirea familială, alimentează întreaga conduită a individului în cursul dezvoltării și împlinirii sale personale. Familia reprezintă principala sursă de sprijin pentru copii atunci când aceștia au anumite nevoi. Mereu părinții au încercat să vină în sprijinul copiilor în satisfacerea oricărei necesități. În cazul multor părinți din România, lipsa banilor, este una dintre nevoile cele mai mari.

Pe fondul economiei scăzute din România, a lipsei locurilor de muncă, mulți părinți trebuie să facă față solicitărilor zilnice, nevoilor financiare de care se izbesc, motiv pentru care unii aleg calea străinătății. În ultima perioadă tot mai mulți părinți ajung să își lase copiii acasă, alegând să migreze în străinătate pentru a oferi familiei rămase acasă un trai mai bun, o rezolvare a problemelor financiare, o acoperire a nevoilor.

Fenomenul migrației părinților și copiii rămași acasă

În ultimul deceniu, în România, tot mai mulți copii simt lipsa unuia sau ambilor părinți, pe fondul migrației părinților. În cele mai multe cazuri, la început pleacă doar un singur părinte, după o perioadă de timp este urmat și de celălalt. Cea mai mare parte a

populației din România, în urma crizei economice a rămas fără loc de muncă. Pentru a putea întreține familia rămasă acasă, părinții aleg să muncească în țările Uniunii Europene, în vederea obținerii unei sume de bani (Călin, 2006: 41).

Migrația are o istorie lungă și continuă în multe regiuni ale lumii. De multe ori migrația apare din motive economice familiale. Migrația este „procesul, care are loc atunci când părinții migrează singuri sau cu alți membri ai familiei,, (Phoenix & Bauer, 2012: 491).

Potrivit Interntional Organization for Migration , migrația este văzută ca deplasarea unei persoane sau unui grup de persoane peste granițele țării sau în interiorul aceleași țări. Este o mișcare a populației, care cuprinde orice fel de mișcare a persoanelor, indiferent de cauze (International Organization for Migration). De aceeași părere este și Alina Cruceru, care vede migrația ca pe o „schimbarea a domiciliului stabil al unei persoane în cadrul aceluiasi stat sau dintr-un stat în altul” (Cruceu, 2010: 1).

Migrația depinde foarte mult de dorința creării unei bunăstări economice a emigranților. Țările de primire a imigranților români, cele mai vizate sunt Spania, Italia și Germania (Adserà & Tienda, 2012: 6).

Migrația internațională (temporară sau permanentă) este un fenomen care a crescut în ultimii ani în România și a afectat structura familiei și funcționalitatea în general. Ea are, de regulă, un impact negativ asupra minorilor care rămân în țară, în grija unui părinte sau a altor rude (Păduraru, 2014: 31). Bunăstarea copiilor nu depinde numai de resursele economice ci în mare parte de îngrijirea părintească. Migrația îmbunătățește sau diminuează oportunitățile de viață ale copiilor și tinerilor.

Conform celei mai recente comunicări din partea ANPDCA (Agenția Națională pentru Protecție a Drepturilor Copilului și Adoptie), instituție care deține rolul monitorizării acestui fenomen, sunt peste 82.464 de copiii rămași fără unul sau ambii părinți în urma plecării acestora la muncă în străinătate. Dintre aceștia, 26.406 sunt copii care provin din familii în care ambii părinți sunt plecați la muncă în străinătate, 47.154 sunt copii care provin din familii în care un părinte este plecat la muncă în străinătate și 8.904 sunt copii care provin din familii în care unicul susținător este plecat la muncă în străinătate. Aproape 2500 de copii dintre cei cu părinții plecați se află în sistemul de protecție socială (Salvați Copiii România, 2017: 1). Cu toate acestea, numărul real al copiilor afectați este mult mai mare, luând în considerare că nu toți părinții declară că muncesc în străinătate. Ruperea legăturii cu părinții îi face pe copii vulnerabili, fiind expuși riscului de abandon școlar și infracțional.

Emigrarea românilor, are un impact mult mai mare decât preconizează autoritățile. Primele victime ale acestui fenomen sunt copiii, starea emoțională fragilă îi expune la riscuri ridicate. Doi din trei copii care au părinții plecați la muncă în străinătate se simt privați de

afecțiunea părinților. Acești copii, conform psihologilor și sociologilor, vor dezvolta la maturitate o stare emoțională problematică (Huditeanu, 2001: 112).

Plecarea părinților la muncă în străinătate reprezintă un „moment de schimbare a modului de funcționare a familiei, de rupere sau modificare a relațiilor din interiorul familiei, de modificare sau anulare a mecanismelor de rezolvare a situațiilor conflictuale”. În urma emigrării părinților copiii trăiesc un sentiment de „dezorientare”, rezultat din confruntarea cu noua situația la care sunt expuși (Luca & Gulei, 2007: 14). Mulți copii care au părinții plecați la muncă în străinătate, prezintă deseori, comportamente de frustrare, au parte de libertate în exces, fiind supravegheați foarte puțin sau deloc. Etichetați drept „copiii rămași singuri acasă”, aceștia suferă din punct de vedere emoțional, se simt adeseori abandonați și adoptă comportamente extreme pentru a atrage atenția asupra lor. Acești copii, sunt mai expuși riscului de abandon școlar, riscului de a comite acte delincvente, precum și excluziunii sociale.

Așadar, plecarea părinților la muncă în străinătate a dus la crearea unor situații negative în cazul celor mai mulți copii. Structura familiei modificându-se în urma despărțirii părinților de copii, formându-se, astfel, familiile transnaționale.

Conceptul de familie transnațională

Separarea spațială și temporară dintre părinții și copiii rămași acasă, a dus la apariția familiilor transnaționale. Aceste familii migrează în alte țări cu scopul de a asigura un trai mai bun celor de acasă. Prin această mobilitate a forței de muncă a părinților, sau a unuia dintre ei, copiii rămași acasă ajung să aibă un suport financiar solid, dar le lipsește dragostea și afecțiunea părintească. Acest lucru se întâmplă, deoarece părinții de cele mai multe ori, pun pe primul loc câștigul financiar, mai presus de prezența zilnică alături de copiii lor (Lafeur , 2005: 91). Bani trimiși acasă contribuie la reducerea sărăciei, în schimb, copiii singuri acasă suferă în urma schimbărilor apărute în viața lor.

Dacă în mod tradițional, familia presupune un grup de oameni care locuiesc împreună și participă colectiv la îndeplinirea sarcinilor de bază, în cazul familiei transnaționale se produce separarea părinților de copii prin mobilitatea forței de muncă a părinților. În cazul familiei transnaționale colaborarea membrilor există, fără ca aceștia să trăiască împreună.

Hitchcock Peter, (2003: 81) definea familiile transnaționale ca „familii care trăiesc o parte sau cea mai mare parte din timp separat unii de alții, și totuși țin laolaltă și creează ceva ce poate fi văzut ca sentiment de bunăstare colectivă sau unitate, chiar traversând granițele naționale”. Aceste familii prin mijloacele moderne de comunicare, “sunt ajutate să nu se piardă între două lumi, reușind să își construiască un spațiu social care să le permită să stea în

unitate”. În cadrul acestor familii se pune foarte mult accentul pe comunicarea cu familia rămasă acasă, prin intermediul diferitelor mijloace de comunicare, prin asigurarea suportului financiar, oferindu-le îngrijire.

În perioada plecării la muncă peste graniță a unuia sau a ambilor părinți, rolul de îngrijitor pentru copii, este preluat de părintele rămas acasă, sau de altă persoană. Situația cea mai frecvent întâlnită, este aceea a lăsării copiilor în grija unuia dintre părinți, a unei rude sau a prietenilor. În cazul în care copiii rămân acasă cu un singur părinte, se remarcă o deteriorare a relației copiilor cu părintele rămas acasă, dar și cu părintele plecat. Relațiile copiilor cu îngrijitorii nu sunt suficient de apropiate. De multe ori, aceștia nu reușesc să răspundă necesităților copiilor prin oferirea suportului moral, din cauza vârstei înaintate și a stilului de comunicare. De asemenea, ponderea copiilor care au avut probleme cu poliția este semnificativ mai mare în rândul celor care au părinții plecați, comparativ cu cei care au părinții alături (Luca, Pascaru & Foca, 2009: 9).

În cele mai multe cazuri în familiile transnaționale, copiii mai mari prezintă reacții de învinovățire a părinților, părintelui, din cauza faptului că au fost lăsați în grija altor persoane. Autoritatea parentală devine destul de sensibilă în aceste cazuri, pentru că relația dintre copii și adulți este destul de neclară. Pe de o parte copiii sunt învățați să își respecte, să asculte și să iubească părinții, pe de altă parte ei trebuie să asculte și să respecte ce spun cei care se ocupă de îngrijirea lor (Lafeur, 2005: 93). Relația copiilor cu părintele rămas acasă, precum și cu cel plecat se deteriorează. Structura afectivă a copilului este de regulă fragilă, în special la vârstele mici și sensibilă la orice schimbare. Schimbările frecvente în dezvoltarea copiilor pot pune în pericol dezvoltarea emoțională a acestora (Ivănușcă, 2009: 15-17). Plecarea părinților peste hotare a modificat mult sfera relațională a copiilor, determinând schimbări importante în volumul și calitatea comunicării. În majoritatea cazurilor relațiile copiilor cu părinții plecați se răcesc în timp, această caracteristică menținându-se chiar și după revenirea părinților.

Pentru că mama și tata nu le sunt aproape atunci când ei au nevoie, acești copii își pierd siguranța de sine. În lipsa ambilor părinți copiii găsesc cu greu o persoană de încredere cu care să discute despre lucrurile care îi preocupă. Atunci când copiii se simt singuri, când nu pot comunica ori de câte ori doresc cu părinții, grupul de prieteni devine un loc unde ei se simt importanți și își împărtășesc gândurile. Deseori ei nu au cu cine să se sfătuiască, preferând comunicarea în grupuri mici de semeni, de obicei, cu cei care au aceeași experiență de despărțire de părinți. (UNICEF, 2006: 5-6).

Prin mobilitatea forței de muncă a părinților, copiii au parte și de sprijin financiar, astfel bunăstarea materială le oferă copiilor de regulă oportunități de dezvoltare, dar în același

timp îi face mai vulnerabili. Unii colegi și adulți ajung să le invidieze situația financiară. De multe ori bunăstarea oferită de părinți nu este constantă, iar acești copii pot recurge de cele mai multe ori la acțiuni ilegale, pentru a menține nivelul de viață cu care s-au obișnuit (Luca, Pascariu & Foca, 2009: 12).

Supravegherea părinților este pentru unii o povară, pentru alții o necesitate. Trebuie să recunoaștem că de foarte multe ori fără protecția părinților minorii intră în situații din care nu știu să iasă. Atunci când îndrumarea lipsește, pentru că părinții nu sunt alături de copii, se ajunge adesea la comportamente deviante. Acolo unde la un singur pas greșit, ajungi să te izbești de o barieră care îți periclitează libertatea.

Delincvența juvenilă în rândul copiilor rămași „singuri acasă”

În multe cazuri, în momentul în care părinții pleacă la muncă în străinătate, îngrijirea și protecția copiilor este foarte mult neglijată. Zeci de tineri lipsiți de supraveghere, o iau adesea pe drumul greșit, pentru că nu are cine să se ocupe de ei. Din cauza lipsei unuia dintre părinți sau a ambilor, de cele mai multe ori tinerii ajung să adopte un comportament deviant. Ei încep cu o atitudine excentrică, care este caracterizată de gesturi ieșite din tipar, vestimentație diferită, dezordine comportamentală, până la comportamente disfuncționale sau aberante, ce se înscriu în aria delincvenței. În general, tinerii sunt dornici de libertate, în momentul în care părinții sunt plecați în străinătate, ei explorează această libertate. Primind o sumă lunară de la părinți, copiii se învață cu banii, lucru ce îi face să își dorească din ce în ce mai mulți. Dorința de a avea mai mulți bani, îi face mai vulnerabili în a fura, în a săvârși anumite spargerii, în a săvârși acte delincvente.

La momentul actual, în România, în rândul copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, s-a constatat o pondere mare a delincvenței juvenile, datorate lipsei controlului din mediul familial și sub influența negativă a grupului de prieteni (Luca & Gulei, 2007: 14). În multe situații grupul de prieteni, apare ca un înlocuitor al părinților. Anturajul pentru mulți ține loc de mamă și de tată. De multe ori, grupul de prieteni are o influență negativă, tinerii interiorizează valorile negative ale grupului ajungând la delincvență.

Fenomenul delincvenței juvenile, în prezent, este foarte dezbătut, fiind etichetat sub diverse forme: „copii cu tulburări de comportament, tineri inadaptați, copii problemă, minori delincvenți”. Toți acești termeni se referă la minorii care, într-un fel sau altul, au ajuns în conflict cu normele morale și juridice, valabile pentru comunitatea în care trăiesc (Bartol, 2001: 58). Delincvența juvenilă, afectează în egală măsură familia, prietenii, comunitatea socială, nu doar victimele ci și agresorii. Infracțiunile comise de către minori au crescut și cunosc o diversitate largă, apărând mereu noi tipuri de infracțiuni.

Există multe studii, care dovedesc că impactul pe care îl are migrația asupra copiilor, de cele mai multe ori este negativ, copiii simțind un „grad de nefericire în copilărie”, uneori manifestând relații dificile cu părinții și probleme cu educația (Smith, Lalonde & Johnson, 2004: 109). Mulți dintre copii au probleme cu somnul, prezintă o stimă de sine scăzută, un comportament agresiv, lucruri care se întâmplă din cauza lipsei afecțiunii, a lipsei prezenței fizice a părinților, a modelelor de orientare. În cazul copiilor mai mari, efectele plecării părinților sunt mai mari, acești încep să mintă, să devină agresivi, să își formeze un anturaj negativ, să renunțe la școală. Unii psihologi, susțin că există posibilitatea ca unii dintre acești copii să devină delincvenți atunci când cresc (Iluț, 2007: 32). Acești copiii, de cele mai multe ori, se simt abandonați. Această consecință, are urmări pe termen lung: dificultate de formare, dificultăți în legătură cu cei din jur, comportament agresiv (Bulai, 2006: 12).

Battistella și Conaco (1998: 132) au constatat că în cazul copiilor care au părinții plecați în străinătate, la un moment dat, vor apărea sentimente de anxietate, singurătate. Minorii pot deveni mai indisciplinați, adoptând un comportament delinvent.

Așadar, migrația are un impact negativ asupra copiilor rămași acasă. Aceștia dezvoltă în timp un comportament dezorganizat, nesigur, agresiv, manifestări care duc la comportamente delincvente ale copiilor rămași fără sprijin părintesc.

Concluzii

Acest articol aduce în prim plan impactul negativ pe care îl are migrația părinților plecați la muncă în străinătate asupra copiilor rămași acasă. Cei mai mulți părinți nu conștientizează pericolele la care își expun copiii, crezând că partea financiară, obținută într-o țară străină, poate înlocui prezența părintească din viața copiilor. Articolul subliniază importanța părinților în viața copiilor, familia fiind principala sursă de sprijin. Plecarea unuia sau a ambilor părinți la muncă în străinătate, presupune schimbări importante în viața de familie. Mulți minori resimt puternic plecarea părinților, percepând-o ca pe un abandon care le dă posibilitatea să facă ce doresc. Crearea sentimentului de abandon, poate duce la comportamente sociale neadecvate.

Concluzionând, familia constituie elementul principal de sprijin în dezvoltarea copiilor. Copiii se simt lipsiți de primejdii, se simt ocrotiți, simt că are cine să le îndrume pașii spre viitor, atunci când au părinții aproape. În cadrul familiilor transnaționale lipsa fizică a părinților, face să lipsească elemente importante din îngrijirea și dezvoltarea copiilor, motiv pentru care mulți copii ajung la comportamente delincvente.

BIBLIOGRAFIE:

- Adserà, A.; Tienda, M. (2012). *International migration and child well-being*, ANNALS Publication .
- Bartol, C. R. (2001). *Criminal behaviour: A psychosocial approach*, Upper Saddle River. NJ: Prentice Hall.
- Battistella, G.; Conaco, M.C.G. (1998). *The Impact of Labour Migration on the Children Left Behind: A Study of Elementary School Children in the Philippines*.
- Beciu, C.; Lazăr, M. (2014). *Migrația Forței de Muncă*. București: Revista Română de Sociologie, serie nouă, anul XXV, nr. 3–4.
- Bulai, T. (2006). *Fenomenul migrației și criza familială*. Iași: Lumen.
- Călin, R. (2006). *Efectele migrației asupra tinerilor*. Iași: Lumen.
- Cruceru, A. (2010). *Analiza statistică a fenomenului migrației românilor*. București: Revista Română de Statistică.
- Hitchcock, P. (2003). *Imaginary states: studies in cultural transnationalism*.
- Huditeanu, A. (2001). *Metode de cunoaștere psihologică a elevilor*. Sibiu: Psihomedica.
- Iluț, P. (2007). *Sociopsihologia și Antropologia familiei*. Iași: Polirom.
- Irimescu, G. (2011). *Asistența socială a familiei și copilului, Curs zi*. Iași: Universitatea Alexandru Ioan Cuza.
- Lafeur, J. M. (2005). *Le transnationalisme politique. Pouvoir des communautés immigrées dans leurs pays d'accueil et pays d'origine*. Louvain-la-Neuve.
- Luca, C.; Gulei, S. (2007). *Metodologie. Asistența socială psihologică și juridică a copiilor rămași singuri acasă ca urmare a plecării părinților la muncă în străinătate*. Iași: Terra Nostra.
- Luca, C.; Pascaru, G.; Foca, L. (2009). *Ghid pentru Părinții care Pleacă la Muncă în Străinătate*. Iași: „Terra Nostra”.
- Mitrofan, I., Mitrofan, N. (1991). *Familia de la A...la Z. Mic dicționar al vieții de familie*. București: Editura Științifică.
- Pădurariu, M. E. (2014). *Romania- Emigration' s impact on families and children*. Publicat: Journal of Community Positive Practices, Vol. XIV.
- Phoenix, A.; Bauer E. (2012). *European Journal of Women's Studies*. Sage Publication.
- Răduț, C. (2009). *Migrația și impactul asupra familiei*. Craiova: SITECH.
- Smith, A.; Lalonde, R.; Johnson S. (2004). *Serial migration and its implications: A retrospective analysis of the children of Caribbean immigrants. Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*.

Web-ografie:

<http://www.iom.int/key-migration-terms>

<http://salvaticopiii.ro/?id2=000200010005>

http://www.revistadestatistica.ro/Articole/2010/A2ro_11_2010.pdf

Studii:

Ivănușcă, N. (2009). *Studiu privind consecințele și efectele pe plan psihologic a plecării părinților în străinătate asupra copiilor lăsați acasă în îngrijirea unui părinte sau a altor persoane*. Iași: Asociația Salvați Copiii.

UNICEF (2006). *Situația copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației*. Chișinău.